

Podniky zaměřené na polní výrobu

V rámci činností FADN (Farm Accountancy Data Network) probíhá v Ústavu zemědělské ekonomiky a informací, podřízené organizaci Ministerstva zemědělství, každoroční šetření ekonomiky zemědělských podniků. V tomto příspěvku se zaměříme na meziroční rozdíly ve skupině podniků specializovaných na polní výrobu, která v šetření představuje nejpočetněji zastoupené výrobní zaměření.

Výběrový soubor FADN zahrnoval pro šetření roku 2017 celkem 456 takto orientovaných podniků (34 % farem v souboru), které celkově reprezentují 6650 subjektů specializovaných na polní výrobu v České republice. Celorepublikově tvoří podniky polní výroby 37,1 % všech subjektů s celkovým podílem 36,5 % zemědělské půdy. V šetření FADN zastupují toto výrobní zaměření ze dvou třetin podniky fyzických osob (PFO), a to 278 subjektů, zbytek tvoří podniky právnických osob (PPO), celkem 178 subjektů.

Výsledky hospodaření farem v roce 2017 ukazují významné snížení celkové produkce podniků přepočtené na jednotku plochy téměř o devět procent (na 31 609 Kč/ha) ve srovnání s předchozím rokem. Nižší produkci vykazují jak podniky právnických osob (snížení o 8,1 % na 35 201 Kč/ha), tak podniky fyzických osob (pokles o 11,6 % na 25 529 Kč/ha).

Dominantní složkou produkce je u podniků polní výroby rostlinná produkce. Její podíl na celkové produkci podniků činil v roce 2017 u PFO 92,6 %. Ve skupině PPO tvoří rostlinná produkce 79,1 %. V rámci celého souboru podniků polní výroby je podíl rostlinné produkce 83,2 % a je na srovnatelné úrovni jako v předchozím roce.

Výrobní struktura

Výrobní struktura rostlinné produkce je u PPO a PFO obdobná. Nejvýznamnější skupinou plodin s přibližně 50% podílem na produkci RV jsou obilniny. Druhou nejvýznamnější plodinu představují dlouhodobě olejninu (okolo 25 %). Z ostatních plodin podniky pěstují v různém podílu cukrovku, brambory, zeleninu, průmyslové plodiny a krmné plodiny.

Častá období sucha se v roce 2017 promítla do snížení výnosů většiny plodin. Počasí obecně prospívalo pouze okopaninám. Projevily se i výrazné rozdíly mezi jednotlivými lokalitami v rámci celého území republiky. Snížení výnosů napomohlo u velké

části komodit mírnému nárůstu cen na úrovni 2–10 %. U okopanin naopak došlo k poklesu ceny až o 10 %. Pokles výnosu měl na výslednou produkci podniků větší vliv než změny cen a vyústil ve snížení produkce RV v roce 2017 v průměru o 9,4 % oproti roku 2016.

Podniky právnických osob vykázaly v roce 2017 výnos ozimé pšenice 6,1 t/ha, což představuje snížení o 13,8 % oproti předchozímu roku. U podniků fyzických osob bylo dosaženo výnosu 5,9 t/ha (pokles o 7 %). S výjimkou žita došlo ke snížení výnosu také u všech ostatních sledovaných obilovin – u podniků PFO o 2–8 % a u podniků PPO o 11 až 17 %. Výnos žita se zvýšil v průměru o 12 %. Výnos kukuřice na zrno poklesl oproti minulému roku u podniků PPO o 20,3 % na 7,5 t/ha, v podnicích PFO bylo snížení pouze o 6,8 % na 6,6 t/ha. Výnos cukrovky zůstal meziročně stálý (69,1 t/ha). Z okopanin se dařilo především raným bramborám, jejichž výnos stoupl o 37,1 % na 17,8 t/ha, zatímco výnos pozdních konzumních brambor se zvýšil v průměru o 8,7 % na 28,7 t/ha. Výnos řepky byl v roce 2017 o 13,8 % nižší než v roce 2016 (3,1 t/ha).

Podíl živočišné výroby je u podniků zaměřených na polní výrobu nevýznamný, tvoří pouze 4,7 % z celkové produkce a dlouhodobě se nemění. Ostatní produkce představuje u těchto podniků v průměru 12,1 %. U PPO se podíl na celkové produkci 15,9 %. Třetinu tvoří příjmy z poskytování zemědělských služeb, druhou třetinu pak příjmy ze zpracování produkce rostlinné a živočišné výroby. Příjmy z produkce elektrické energie z alternativních zdrojů představují 8,3 %. U PFO poklesl podíl ostatní produkce z 6,8 % na 3,3 % z celkové produkce podniků. Nejvýznamnější položkou je opět poskytování zemědělských služeb.

Stejně jako u průměrné hodnoty zemědělské produkce přepočtené na jednotku plochy (snížení o 8,9 %) také u produkce vyjádřené na přepočteného pracovní-

ka došlo k meziročnímu poklesu v průměru o 4,3 % na hodnotu 1,628 mil. Kč/AWU. Ve skupině PFO se hodnota produkce snížila o 11 %. Hodnota produkce PPO zůstala meziročně srovnatelná. Výrobní zaměření polní výroba dosahuje v rámci srovnávaných výrobních zaměření společně

Výrobní spotřeba, která sestává z přímých nákladů a ostatních věcných nákladů, představuje v případě této skupiny podniků 64,7 % z celkových nákladů. U PFO došlo k poklesu tohoto ukazatele o 8,6 %, zatímco u PPO poklesla hodnota pouze o 6,4 %.

řadí náklady na budovy a stroje, energie, služby a ostatní náklady (o 4,9 %). Hodnota odpisů přepočtená na jednotku plochy znamenala meziroční pokles o 3,9 %. U PFO byl pokles opět výraznější, a to o 6,2 %, zatímco u PPO se hodnota odpisů snížila jen o 2,7 %.

se platí pachtovné, se v roce 2017 v průměru zvýšila o 4,9 %. U PPO vzrostlo pachtovné ve vyjádření na hektar o 6,1 % a u PFO o 4 %. Průměrná cena pachtovného v roce 2017 byla 3312 Kč/ha připadající na hektar (průměr bez rozlišení typu a využití půdy).

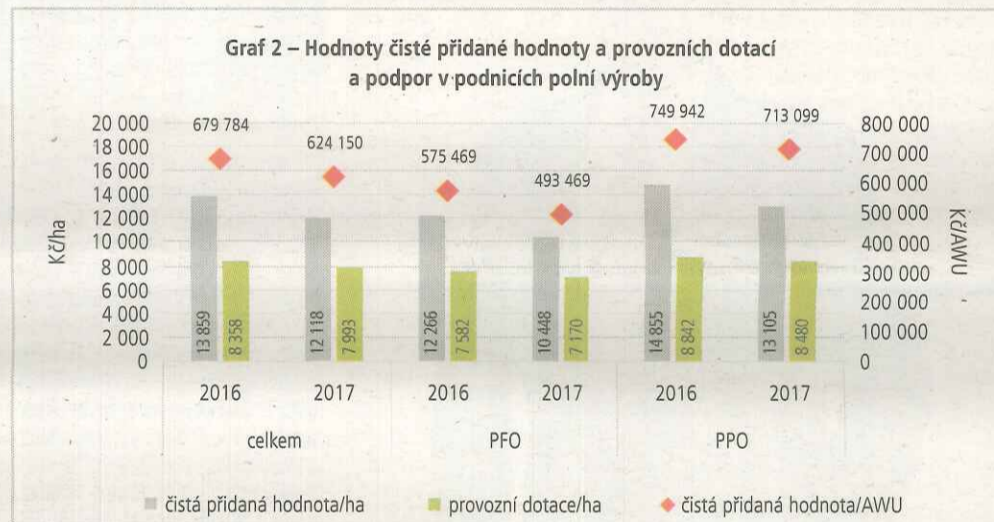
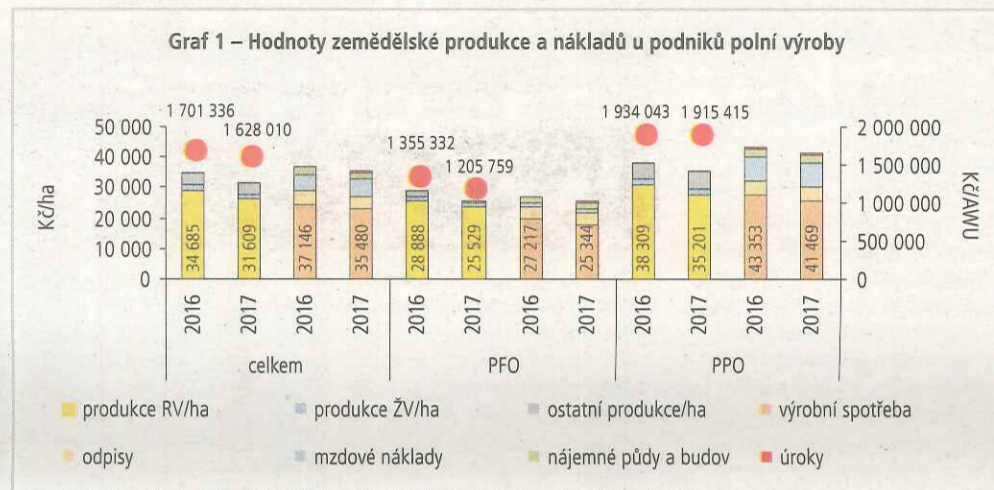
Dotace a podpory

Průměrná hodnota celkových provozních dotací a podpor vyjádřených na jednotku plochy se u podniků polní výroby v roce 2017 oproti předchozímu roku snížila o 4,4 % na 7993 Kč/ha. Nejvýznamnější položkou dotací je jednotná platba na plochu (platby SAPS + greening, popřípadě Mladý zemědělec) ve výši 5135 Kč/ha, která představuje 64,2 % z celkových provozních dotací (60,3 % u PPO a 72,1 % u PFO). Druhou nejvýznamnější položkou představují ostatní dotace (v celkovém průměru 1642 Kč/ha), které u PFO tvoří 10,4 % a u PPO 26,5 % všech poskytnutých dotací a podpor.

Ukazatel čisté přidané hodnoty (ČPH) byl u podniků tohoto výrobního zaměření ovlivněn snížením produkce i provozních dotací. Ve vyjádření na ha z. p. dosáhl v roce 2017 hodnoty 12 118 Kč/ha, což představuje meziroční pokles o 12,6 %. ČPH se u PPO snížila o 11,8 %, u PFO až o 14,8 %. Čistá přidaná hodnota je u podniků polní výroby z 66 % tvořena provozními dotacemi a podporami.

Podniky fyzických osob dosáhly čisté přidané hodnoty ve vyjádření na přepočteného pracovníka 493 tis. Kč/AWU, což je meziroční snížení o 14,2 %. U PPO poklesla vzhledem k výraznému meziročnímu snížení hodnoty AWU pouze o 4,9 %. Z pohledu dosažené ČPH/AWU se v rámci efektivity výrobních zaměření řadí polní výroba až za produkci mléka a je na stejné úrovni jako podniky smíšené výroby.

Ing. Zuzana Fuksová, Ph.D.,
Ing. Petra Bílá
Kontaktní pracoviště FADN,
Ústav zemědělské ekonomiky
a informací, Praha

s podniky smíšené výroby jedné z nejvyšších hodnot produkce přepočtené na pracovníka.

Náklady

Hodnota celkových nákladů se v podnicích specializovaných na polní výrobu oproti minulému roku mírně snížila (v průměru o 4,5 % na 35 480 Kč/ha). U PPO došlo k poklesu o 4,3 % na 41 469 Kč/ha, u PFO je pokles výraznější (o 6,9 % na 25 344 Kč/ha).

Hodnota přímých nákladů poklesla o 7,1 % na 13 184 Kč/ha. Ke snížení došlo u všech položek významných pro polní výrobu, nejvíce u nákladů na nakupovanou hnojiva (o 10 %). Náklady na nákup osiv a prostředků ochrany rostlin zůstaly na srovnatelné úrovni. Hodnota specifických nákladů spojených s ostatními výdělečnými činnostmi poklesla o 10,9 %. K mírnému poklesu došlo také u položek ostatních věcných nákladů, mezi které se

Náklady na externí faktory (mzdy, nájemné půdy a budov, úroky) vyjádřené na hektar zemědělské půdy zůstaly v roce 2017 na stejné úrovni jako v roce 2016. Mzdové náklady, které jsou významnou položkou u PPO, se ve vyjádření na placeného pracovníka zvýšily o 4,9 % na 425 tis. Kč/AWU. Ve vyjádření na hektar došlo vlivem poklesu počtu placených pracovníků ke snížení mzdových nákladů PPO o 2,9 %. Výměra půdy, za kterou

Čistý kubánský med je v Evropě žádaný

(fia, čtk) – V údolí provincie Matanzas na Kubě včely volně polehují na čerstvém vzduchu neohrožovány pesticidy, které decimují jejich populace jinde ve světě. Čistě životní prostředí a potrava bohatá na květiny jsou tajemstvím jejich medu, který je v Evropě tak žádaný, píše agentura AFP.

„Včela není stvořena ani pro město, ani pro vesnici, patří do hor,“ prohlašuje inženýr Rogelio Marcelo Fundora, který se svým bratrem, učitelem Santiagem Estebanem, vlastní 600 včelstev s tisícovkami pilných včel. V tomto idylickém prostředí sebrali loni 80 tun medu, chlubí se Santiago, tvář zakrytou černým závojem, aby se

chránil před bodnutími, zatímco včelí roj krouží nad keřem.

Všude ve světě vědci a ochránci životního prostředí bijí na poplach, protože intenzivní zemědělství, choroby a pesticidy snižují počty včel. Avšak na Kubě se včely zdají být obzvláště ve formě. Jejich životní prostředí se stalo čistým v souvislosti s ekonomickou krizí z 90. let vyvolanou zhroutilím Sovětského svazu. Ten na ostrov vyvážel tuny pesticidů, hnojiv a prostředků na hubení trávy. Když to skončilo, Kubá neměla jinou možnost, než se uchýlit k přírodním alternativám. Téměř k nule pokleslo používání chemických produktů, které tolik škodí včelám a kvalitě medu.

Kaleidoskop

Na Kubě činí průměrná roční produkce jednoho včelstva 51 kilogramů, což je považováno za vysokou produkci. Bratři Fundorovi, včelí králové na ostrově, mají výnosnost až třikrát vyšší, až 160 kilogramů na jedno včelstvo. „Není to žádný zázrak, ale je za tím spousta práce,“ vysvětluje Santiago s tváří osmahlou po mnoha hodinách práce na slunci. Z 21 úlů umístěných na úbočí hory nedaleko obce Navajas, ležící asi 140 kilometrů východně od Havany, získávají bratři med, který označují za čistý, bez jakýchkoli chemických látek.

Přestože se loni na Kubě vyprodukovalo 8834 tun medu, o 1300 více než byl cíl kubánského státního včelařského závodu Apicuba, zůstává ostrov daleko za Argentinou. Ta je největším producentem v Latinské Americe a loni podle organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) vyprodukovala 76 000 tun medu.

Z celkového množství kubánského medu bylo asi 1900 tun certifikováno jako biomed, což je národní rekord, zdůrazňuje ředitel techniky a rozvoje podniku Apicuba Dayron Alvárez.

Téměř všichni kubánský med (95 procent) se exportuje, zejména do Německa, Francie, Španělska, Velké Británie a Švýcarska. Obrát z tohoto obchodu v roce 2017 činil 18 milionů dolarů (přes 400 milionů Kč). „Snažíme se vstoupit na čínský a saúdskoarabský trh,“ říká Alvárez.

Apicuba má monopol na export a včelaři, kteří mají více než pět rojů, musí tomuto závodu med prodávat. Výměnou za to dostanou levnější pohonné hmoty a materiál. Apicuba platí včelařům 1000 dolarů (22 700 korun) za tunu medu a prodává jej do různých zemí za různé ceny, které nezveřejňuje. Na základě údajů

z roku 2017 lze vyvodit, že to je v průměru 2655 dolarů (přes 60 tisíc korun) za tunu.

Nepoužíváme žádné chemické prostředky, které se těžko sháněly už od amerického embarga v roce 1962, říká Santiago. Často musejí improvizovat: proti kleštíku včelím například používají techniku falešného hnízda, které přiláká parazita a odvádí ho tak od ostatního roje.

Nyní začal sběr medu a bratři šplhají do hor ve svém starém kamionu, kterému říkají Frankenstein. Doprovází je osm mladíků, jimž platí měsíčně 80 dolarů (1800 korun), o 50 dolarů (1130 korun) více, než je průměrná mzda.